

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 47 · MATURA USTNA 2027–2028

CHŁOPI · KONTEKST: PAN TADEUSZ

CAŁA WIEŚ PATRZY

Pytanie jawne 47: „Obyczaj i tradycja w życiu społeczeństwa. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Chłopów* Władysława Stanisława Reymonta. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowane fragmenty: *Jesień*. Kontekst: *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza. Spróbuj odpowiedzieć przed rozwinięciem odpowiedzi.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Tradycja porządkuje życie wspólnoty i daje poczucie przynależności, ale może też utrzymywać hierarchię i naciskać na jednostkę.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Chłopi” pokazują, że obyczaj porządkuje życie wspólnoty i daje przynależność, ale potrafi też naciskać na jednostkę i utrzymywać hierarchię.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Lipce Reymonta i Soplicowo Mickiewicza dowodzą, że tradycja łączy ludzi, dopóki nie zaczyna decydować za nich.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Wybierz dwa, trzy fragmenty „Chłopów” — wspólna praca, wesele, przenosiny. Przy każdym powiedz, czemu ten zwyczaj służy. Potem jego koszt: presja opinii, hierarchia, konflikt o majątek. Porównanie z polonezem. Wniosek nie musi brzmieć „tradycja dobra” albo „zła”. Ciekawiej: kiedy obyczaj pomaga żyć razem, a kiedy zaczyna decydować za ludzi.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Jakie dwie strony tradycji pokazuje Reymont?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Tradycja porządkuje pracę i święta, łączy ludzi oraz przekazuje zasady. Może także wzmacniać hierarchię, opinię zbiorowości i nacisk na jednostkę.

2. Przeanalizuj wspólną pracę — Co oprócz samego obierania kapusty dzieje się w izbie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Kobiety z kilku pokoleń są razem, rozmawiają i współdziałają. Praca jest nie tylko sposobem przygotowania zapasów, lecz także okazją do podtrzymywania więzi.

3. Wyjaśnij wesele — Co wesele Boryny i Jagny daje wspólnocie, a co odśtania?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wesele angażuje wieś, potwierdza status gospodarza i wprowadza Jagnę w nową rolę. Jednocześnie znaczenie ziemi, konflikt Boryny z Antkiem i plotki pokazują napięcia ukryte pod świątecznym rytuałem.

4. Dodaj kontekst — Co symbolizuje polonez w finale *Pana Tadeusza*? Czym obraz Reymonta się różni?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Polonez Podkomorzego i Zosi utrwala wspólny rytm, pamięć i obyczaj. Mickiewicz pokazuje tradycję w obrazie bardziej idealizowanym. Reymont dostrzega także ekonomiczne i rodzinne napięcia codzienności.

5. Pytanie komisji — Czy tradycja w „Chłopach” bardziej łączy, czy dzieli?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Łączy wspólnotę, ale wyklucza tych, którzy się nie dostosują (Jagna). To dwie strony tego samego.

6. Pytanie komisji — Dlaczego wieś tak surowo karze Jagnę?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo jej zachowanie łamie obyczaj i zagraża porządkowi wspólnoty, a obyczaj jest tu prawem.